

Литвинюк Ілона Сергіївна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник:
Патик Леся Леонідівна,
доцент кафедри криміналістики та судової
медицини Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАТЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ РИС СЛІДЧОГО

Сьогодні для ефективної діяльності слідчого необхідно використовувати різноманітні новітні інноваційні науково-технічні засоби та криміналістичні знання. Так, наука криміналістика постійно розвивається та створює інноваційні техніко-криміналістичні засоби для їх впровадження у діяльність слідчого в умовах змагального кримінального процесу. Нині слідчі мають використовувати новітні розробки у галузі криміналістичної техніки. Важливим також є й використання криміналістичних знань. Варто пам'ятати, що сьогодні у світі стрімко розвиваються технічні науки. І криміналістика як динамічна наука, що постійно розширює свої межі, пристосовує надбання інших наук з метою створення новітнього науково-технічного продукту для підвищення ефективності та оптимізації розслідування кримінальних правопорушень. Застосування окремих видів науково-технічних засобів потребує ретельного дослідження криміналістичною наукою для надання рекомендації щодо можливостей їх застосування при розслідуванні кримінальних правопорушень [1, с. 342]. Науковці та практичні працівники правоохоронних органів активно досліджують можливості застосування новітніх науково-технічних засобів та криміналістичних знань для підвищення ефективності та оптимізації ведення досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Криміналістика відіграє важливу роль у забезпеченні належної діяльності з організації ефективного досудового розслідування та судового провадження. Це наука, метою якої є розроблення нових та вдосконалення існуючих методів, засобів і прийомів збирання, дослідження, оцінки та використання доказів у рамках кримінального провадження. У зв'язку з цим загальноприйнято називати криміналістику прикладною наукою. Адже вона безсумнівно озброює працівників правоохоронних органів знаннями, вміннями та навиками правильного планування, організації та власне досудового розслідування злочинів і проступків окремих видів, а також судового провадження [2, с. 218].

Більшість науковців з огляду на те, що криміналістика належить до наук кримінально-правового циклу і виходячи з її службової функції стверджують, що ця галузь знань має двоєдиний об'єкт дослідження, зокрема: 1) кримінальну протиправну діяльність

(поведінку), яка знаходить свою реалізацію у механізмі злочину (проступку) і відображується у джерелах інформації (матеріальних та ідеальних слідах); 2) діяльність з виявлення, розслідування та попередження кримінальних правопорушень [3, с. 19–34].

Говорячи про предмет криміналістики, можна сказати, що його складають закономірності механізму кримінальної протиправної діяльності та закономірності виявлення і розслідування кримінальних правопорушень [4, с. 12].

Вивчення основних теоретичних аспектів криміналістики дозволяє слідчому розуміти сутність кримінального правопорушення та використовувати науково обґрунтовані методи та засоби для його ефективного розслідування.

Діяльність працівника правоохоронних органів не охоплюється лише набутими під час проходження теоретичної та практичної підготовки знаннями. Слідчий, насамперед, має володіти широкими знаннями юридичних наук, вмінням застосовувати ці дані у своїй роботі. Він має бути принциповим, знати прийоми кримінальних правопорушників, уміти кваліфікувати діяння, тактично грамотно проводити слідчі (розшукові) дії, уміти організувати та спланувати розслідування, призначити по зібраним доказам відповідні види судових експертиз. У своєму мисленні слідчий має вміло користуватися прийомами логіки, психології, та застосовувати чуттєво-раціональні прийоми пізнання.

Саме володіння слідчим усіма цими якостями і вміле застосування їх у своїй діяльності на кожному етапі досудового розслідування допомагає не лише провести його цілеспрямовано, послідовно та планомірно, уникаючи в своїй діяльності розумових та інших помилок, а й ретельно контролювати свої погляди та дії, безперервно перевіряти та відкидати все те, що хоча б найвіддаленішим чином мало характер перебільшення.

Криміналістика загалом допомагає слідчому: визначити об'єкти, які пов'язані з вчиненням кримінального правопорушення; осіб, які можуть бути причетні до його вчинення; встановити їх мотиви та обставини кримінальних протиправних дій, можливі шляхи вчинення; встановити свідків протиправної події; призначити судові експертизи; висунути та перевірити версії кримінальної події тощо [4, с. 12–14].

На сьогодні, потенціал розвитку навичок криміналістичного мислення у слідчих значно розширився завдяки використанню логічних та психологічних методів, а також математичної логіки, теорії ігор, рефлексивних ігор, методів евристики, інформаційного моделювання, аналізу фактів тощо. Проте для того, щоб слідчі дійсно оволоділи, принаймні більшістю з цих розумових прийомів та щоб їх мислення було в повному розумінні специфічним криміналістичним мисленням, необхідно щоб питання осмислення та виділення змісту розумової діяльності слідчих та дидактичної практики навчання стали одним із важливих напрямів сучасних криміналістичних досліджень [5, с. 182].

Узагальнюючи викладене вище, слід зазначити, що знання з криміналістики є ключовим елементом у формуванні високого рівня професійної компетентності слідчого. Завдяки таким знанням здійснюється кваліфікована організація та планування розслідування різних видів кримінальних правопорушень, проводяться необхідні слідчі (розшукові) дії для ефективного формування доказової бази, призначаються відповідні види судових експертиз та проводиться низка процесуальних заходів, спрямованих на швидке, повне, об'єктивне встановлення істини у кримінальному провадженні.

Список використаних джерел

1. Яремчук В. О. Роль новітніх науково-технічних засобів та криміналістичних знань у діяльності слідчого. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2021. Випуск 67 С. 342–344. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.67.64>.

2. Пчеліна О. В. Принципи та завдання побудови методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 6. С. 217–220. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2014/60.pdf.

3. Криміналістика: підручник / В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін. ; за ред. В. В. Пясковського ; 2-ге вид., доп. і перероб. К. : Філія вид-ва «Право», 2020. 752 с.

4. Криміналістика : [навчальний посібник для підготовки до складання екзамену слухачів заочної форми навчання] / [Степанюк Р. Л., Малярова В. О., Лапта С. П., Гусева В. О., Севідов О. А., Сімонович Д. В., Савчук Т. І.]. Х. : ХНУВС, 2014. 192 с.

5. Підвисоцька М. С. Роль криміналістичних знань у формуванні професійної компетентності слідчого Актуальні питання криміналістики та судової експертизи [Текст] : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2022 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 180–182.

Лопушанський Андрій Васильович,

головний судовий експерт сектору досліджень зброї відділу криміналістичних видів досліджень Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЖОРСТКОГО ТЕХНІЧНОГО БАРОСКОПА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ ЗБРОЇ

В розрізі сучасних вимог щодо повноти та обґрунтованості судової експертизи дослідження зброї пропонуємо додати до ілюстративного закріплення результатів вивчення конструкції зброї у необхідних випадках знімки її важкодоступних частин та вузлів, насамперед – каналу ствола.